Kristang

El **kristang**, **língua cristã**, **portuguès de Malaca**, **crioll de Malaca**, **papiá kristáng** o simplement **papiá**, és una llengua criolla de base portuguesa amb estructura gramatical pròxima al malai, parlat a Malàisia i a Singapur pels descendents dels descobridors portuguesos i les seves famílies mestissades. Papiá és la pronúncia criolla de *papear*, i.e., parlar, conversar, dir. *Kristáng* és la pronúncia de "cristià", ja que la majoria dels parlant d'aquest crioll eren cristians, religió oficial a Portugal i els seus dominis colonials ultramarins.

Papia Kristang

Tipus	llengua, llengua criolla, llengua natural, llengua viva i llengua severament amenaçada
Parlants	
2.150 (1998)[1] principalment a Malaca i Singapur	
Parlants nadius	2.200 (2007)
Parlat a	Malàisia Singapur
Autòcton de	Malaca i Kuala Lumpur
Classificació lingüística	
Crioll portuguès	
▪ Criolls malaioportuguesos	
▪ Papiá kristang	
Característiques	
Sistema d'escriptura	alfabet llatí
Nivell de vulnerabilitat	4 en perill sever
Codis	
ISO 639-1	mcm
ISO 639-2	mcm
ISO 639-3	-
Glottolog	mala1533 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/mala1533)
Linguasphere	51-AAC-aha (http://www.hortensj-garden.org/index.php?tnc=1&tr=lsr&nid=51-AAC-aha)
Ethnologue.com	mcm (http://www.ethnologue.com/language/mcm)
UNESCO	2285 (http://www.unesco.org/languages-atlas/en/atlasmap/language-id-2285.html)
IETF	mcm
Endangeredlanguages.com	1459 (http://www.endangeredlanguages.com/lang/1459)

Contingut

Distribució
Història
Curiositats
Estructura
Expressions comunes
Sistema d'escriptura
Referències
Enllaços externs

Distribució

La llengua té prop de 750 parlants a Malaca[2] i potser 100 a Singapur.[3] Hi ha també alguns parlants a Kuala Lumpur a causa de la emigració. El *kristáng* és també parlat per alguns immigrants i seus descendents al Regne Unit, cap on alguns van marxar després de la independència, i també a Austràlia, en particular a la ciutat de Perth, que és una destinació popular de retornats a la comunitat.[4] A Pulau Tikus hi havia més parlants en 1997 que en 1987. La llengua actualment és en un profund declivi, malgrat que han començat alguns esforços per reviscolar-la en els darrers anys a Malaca i a Singapur.[3]

Història

Interessats en dominar l'estratègic estret de Malaca, vital en el comerç d'espècies amb de les Filipines, de Timor Oriental, de les Illes Moluques i de Macau, els portuguesos s'apoderaren de la regió en 1511, establint una feitoria i una fortalesa, posteriorment presos pels Països Baixos per iniciativa de la Companyia de les Índies Orientals. Posteriorment tota la regió i zones pròximes caurien sota administració britànica, i així romanent fins a a Segona Guerra Mundial, quan va estar sota forts atacs de l'expansió japonesa al sud-est asiàtic. Actualment forma part de Malàsia.

En arribar a Malaca els portuguesos es relacionaran amb la cultura Penang, fruit de la mestissatge entre comerciants xinesos i malais. A poc a poc el portuguès es mesclà amb el malai i amb paraules d'origen xinès. D'aquesta fusió de les tres llengües sorgí el *papiá kristáng*, crioll de base portuguesa amb influències fonètiques i gramaticals dels substractes xinès i malai. La comunitat de parlants prové principalment de matrimonis entre navegadores portuguesos i dones locals malaies, així com d'un cert nombre de migrants vinguts de Goa, d'ascendência indoportuguesa.

El *kristáng* té una influència substancial en el *patuá macaense*, la llengua criolla parlada a Macau, degut a la migració substancial de Malaca després que la regió fos ocupada pels holandesos. Encara que després Portugal va perdre Malaca i gairebé tot el contacte en 1641, la comunitat *kristáng* va preservar la seva llengua. A causa de millors condicions de vida i treball a Singapur, centenars de parlants de *Papiá kristáng* s'establiren al país veí; no obstant això, es barrejaren amb singapurans i la tendència és la desaparició del *kristáng* a Singapu. A Malaca la comunitat criollòfona de *papiá kristáng* compta amb una escola i una associació. S'ha publicat un diccionari de portuguès-*papiá kristáng*, i el crioll i la seva comunitat van ser tema d'un article de la Revista de Cultura de l'Institut de la Cultura de Macau.

Curiositats

A diferència del que es diu en les històries de la comunitat *kristáng* ena Malaca, la *dança do vira* no va ser introduïda pels primers colonitzadors portuguesos arribats en caravel·la, sinó pels sacerdots lusitans enviats en les dècades de 1940 i 1950 pel govern portuguès per a assistir religiosament la comunitat criolla i transmetre'ls una mica de la cultura portuguesa metropolitana.

Estructura

El kristang ofereix una simplicitat respecte de la llengua portuguesa amb relació a la conjugació dels verbs. Els adverbis "ja" i "encara" tenen partícules que posen el verb en temps passat i present respectivament, posant el verb en infinitiu. Exemples:

> Yo já comer = eu (já) comi.
> Yo ainda comer = eu (ainda) comerei.

Expressions comunes

> *Mutu merseh* (port. Muito obrigado)
> *Teng bong?* (port. Estás bom?)
> *Bong pamiang* (port. Boa dia)
> *Bong atadi* (port. Boa tarde)
> *Bong anuti* (port. Boa noite)
> *yo* (port. eu)
> *bos* (port. vós)
> *bolotudu* (port. vós todos, vocês todos)

mai (port. mãe)
pai (port. pai)
muleh (port. mulher)
maridu (port. marido)
bela (port. velha)
belu (port. velho)
Quenino o *Kenino* (Port. Pequenino)
godru (port. gordo)
Bonitu (port. bonito)
festa (port. festa)
ungua, dos, tres, kuatu, singku, sez, seti, oitu, novi, des (port. um, dois, três, quatro, cinco, seis, sete, oito, nove, dez)

Sistema d'escriptura

Donat que el kristang mai va ser oficialment ensenyat a les escoles, en gran manera és una llengua oral. La primera proposta d'ortografia estàndard es va realitzar a finals de 1980, amb la publicació d'una tesi, "A Grammar of Kristang", d'Alan N. Baxter, en la qual destaca l'ús de la ortografia malaia.[5]

Igual que en la majoria dels dialectes del portuguès, la vocal *e* s pronuncia generalment [i] quan va seguida d'una síl·laba amb /i/; així, per exemple, *penitensia* ("penitència") is pronounced [piniˈteɲsia].

En la dècada del 1990 es va publicar el llibre de Joan Marbeck *Ungua Andanza*, amb l'ortografia escrita en un context lusomalai.

Referències

1. Kristang reference (http://archive.ethnologue.com/16/show_language.asp?code=mcm) at *Ethnologue* (16th ed., 2009)
2. Baxter, Alan Norman «Kristang (Malacca Creole Portuguese) –a long-time survivor seriously endangered». *Estudios de Sociolingüística*, 6, 1, 2005, pàg. 16.
3. «Kodrah Kristang Kaminyu di Kodramintu: Kinyang Ngua (The Kristang Language Revitalization Plan, Phase One) (https://kodrahkristang.files.wordpress.com/2016/07/kaminyu-di-kodramintu-v1.pdf)». [Consulta: 12 agost 2016].
4. Baxter, Alan Norman. *A grammar of Kristang*. Canberra, Australia: Australian National University Press, 1988, p. 17.
5. *A grammar of Kristang: (Malacca Creole Portuguese)* (https://books.google.cat/books?id=tcNwAAAAIAAJ&q=orthography#search_anchor), Alan N. Baxter, Dept. of Linguistics, Research School of Pacific Studies, Australian National University, 1988

Enllaços externs

- Kodrah Kristang: Kristang in Singapore Revitalization Project and Classes (http://kodrahkristang.com)
- Papia, Relijang e Tradisang, The Portuguese Eurasians in Malaysia (http://www.lusotopie.sciencespobordeaux.fr/fernandis.pdf)
- Malacca Portuguese Eurasian Association (https://web.archive.org/web/20091027034428/http://geocities.com/TheTropics/Paradise/9221/)
- Malacca Portuguese Settlement (https://web.archive.org/web/20050409201057/http://www.malaccacom.net/malaccaportuguese/)

- Singapore Eurasian Association Kristang Page (http://www.eurasians.org/culture_kristang.html)
- Pàgina de Joan Marbeck (http://joanmarbeck.com/)
- Jingkli Nona - a Kristang viewpoint (https://web.archive.org/web/20041122225051/http://www.geocities.com/jingkli_nona/)
- La família Theseira (http://www.theseira.net/tphoto.html)
- La família Shepherdson (http://www.webcitation.org/query?url=http://www.geocities.com/kevinshepherdson/intro_quest.html&date=2009-10-26+01:20:29)
- The Peranakan Association Singapore (http://www.peranakan.org.sg/index.html)
- The Eurasian Company of the Singapore Volunteer Corps (http://hub.dataline.net.au/~tfoen/eurasiansvc.htm)
- Pasar Malam Besar festival in the Netherlands (http://www.pasarmalambesar.nl/english/eng.htm/)
- Malaysian Eurasian food (https://web.archive.org/web/20091027034428/http://geocities.com/TheTropics/Paradise/9221/)
- Grups de trobada en llengua portuguesa (http://portuguese.meetup.com/members/?localeId=864/)

Obtingut de «https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Kristang&oldid=24207924»

La pàgina va ser modificada per darrera vegada el 23 jul 2020 a les 00:46.

El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús. Wikipedia® (Viquipèdia™) és una marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.